

Bir Bağımlılık Merkezinde Yatarak Tedavi Gören Hastaların Sosyodemografik Özellikleri

Rabia BİLİCİ^{a1}, Görkem KARAKAŞ UĞURLU², Evren TUFAN³, Tuğba GÜVEN¹, Mustafa UĞURLU¹

¹Elazığ Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi, Psikiyatri, Elazığ, Türkiye

²Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri, Ankara, Türkiye

³Abant İzzet Baysal Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Bolu, Türkiye

ÖZET

Amaç: Madde kullanımı ve ilişkili bozuklukların, dünyada ve ülkemizde yaygınlığı giderek artmaktadır. Alkol ve madde kullanım bozukluklarının ve eşlik eden psikopatolojilerin geriye dönük değerlendirilmesi bu bozuklukların klinik özellikleri ve tedavileri hakkında bilgilerimizi artırabilir.

Gereç ve Yöntem: Bu çalışmada bir yıllık süre içerisinde bir bölge hastanesinin AMATEM kliniğinde yatırılarak tedavi edilen hastaların sosyodemografik ve klinik verilerinin belirlenmesi, alkol/ madde kullanım bozukluğuna eşlik eden psikopatolojilerin ve önerilen tedavilerin gözden geçirilmesi amaçlanmıştır. Hastaların yatış dosyaları geriye dönük olarak taranmış, sosyodemografik ve klinik verileri Stastical Package for Social Sciences for Windows™ 16.0 ile hazırlanan bir veritabanına kaydedilmiş ve analizlerde tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya, tümü erkek olan 258 hasta dahil edilmiştir. Tedavi başvurularının en sık kaynak aldığı iller Elazığ (n: 77, % 29.8) ve Van'dır (n: 36, % 14.0). Hastalar arasında en sık kullanılan maddenin esrar olduğu (n=133, % 51.6) ve hastaların en sık denetimli serbestlik süreci ile tedavi başvurusunda buldukları gözlenmiştir (n=131, % 50.8). En sık I. Eksen tanısının Anksiyete Bozuklukları (n=58, % 22.5); en sık II. Eksen tanısının ise Anti-sosyal Kişilik Bozukluğu (n=30, % 11.6) olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Denetimli serbestlik süreci içerisinde tedavi olmak amacıyla başvuran hastalar örneklem önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Çoğu hasta ilk ve orta öğretim düzeyinde eğitim görmüştür ve alt-orta gelir düzeylerinde olduklarını bildirmiştir. Başvurular arasında esrar kullanımının yaygınlığı denetimli serbestlik sürecini yansıtabilir. Bulgularımızın ülkemizin çeşitli bölgelerindeki AMATEM'lerine yapılacak başvuruların karşılaştırılması olarak değerlendirilmesi için bir katkı sağlayabileceği düşünülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Alkol, Madde kullanımı, Bağımlılık

ABSTRACT

The Sociodemographic Features of Patients Hospitalized at a Center For Addiction

Objective: The prevalence of substance use and related disorders both in the world and in our country is increasing. Retrospective evaluation of alcohol and substance use disorders and co-morbid psychopathologies may increase our knowledge on clinical features and treatments of those disorders.

Materials and Methods: It was aimed to determine the socio-demographic and clinical features, psychopathologies co-morbid with alcohol/substance use disorders and evaluate suggested treatments of patients hospitalized at the Treatment Center for Alcohol and Substance Use Disorders (AMATEM) of a regional hospital. Charts of patients were reviewed retrospectively, socio-demographic and clinical data were entered into a database prepared with Statistical Package for Social Sciences for Windows™ 16.0 and descriptive statistics were used in analysis.

Results: 258 male patients were included in the study. The most common applications for treatment were from Elazığ (n= 77, 29.8 %) and Van (n= 36, 14.0 %) counties. The substance most frequently used among patients was cannabis (n= 133, 51.6 %) and the patients applied for treatment mostly probationary treatment processes (n=131, 50.8 %). The most common axis I diagnosis was Anxiety Disorders (n=58, 22.5 %) while the most common diagnosis on axis II was Anti-social personality disorder (n=30, 11.6 %).

Conclusion: The majority of the patients who applied to AMATEM used probationary treatment processes. Most of the patients had primary or secondary education and declared that their socio-economical status were in low-middle classes. The prevalence of cannabis use among applications may reflect the process of probationary treatment. It was thought that our results may help in comparative evaluation of applications to AMATEM of various regions of our country.

Key Words: Alcohol, Substance use, Addiction.

Madde kullanımı ve ilişkili bozuklukların, dünyada ve ülkemizde yaygınlığı giderek artmaktadır (1). Ülkemizde yapılan bir çalışmada yaşam boyu en az bir kez madde kullanma oranı sigara için % 80.2, alkol için % 31.9, diğer bağımlılık yapıcı maddeler için %3.6 olarak saptanmıştır (2). ABD'nde 1990-1992 yılları arasında yapılan bir tarama çalışmasında ise madde

kullanımı için yaşam boyu yaygınlık oranları eroin için % 1.1, halüsinojenler için % 8.7, kokain için % 11.3; marihuana için % 33.7, yasa dışı maddelerden herhangi birisi için % 37.2 olarak belirlenmiştir (1).

Psikiyatri kliniklerinde ya da Alkol ve Madde Kullanım Bozuklukları Tedavi Merkezlerinde yatarak/

^a Yazışma Adresi: Dr. Rabia BİLİCİ, Elazığ Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi, Psikiyatri, Elazığ, Türkiye

Tel: 0 424 2181083

e-mail: rabiabilici@hotmail.com

ayaktan tedavi edilen hastaların sosyodemografik ve madde kullanım özelliklerini değerlendiren çalışmalar ülkemizde madde kullanımı ile ilişkili bozuklukların zamanla yaygınlaştığını göstermektedir (3- 9). Türkiye’de 1983 yılından bu yana alkol ve alkol dışı psikoaktif madde kullanımı ile ilgili başvuruların en yoğun olduğu kurum olan T.C. S.B. Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi AMATEM (Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi ve Araştırma Merkezi) kliniğine madde kullanımı nedeni ile yapılan başvuru sayıları 1983 yılında 78 iken, 1996 yılında bu rakam 2917 olarak saptanmıştır. Aynı merkeze, alkol kullanımı ile ilgili bozuklukların tedavisi için başvuru sayıları değerlendirildiğinde 1985’de 1329 olan hasta sayısının 1995 yılında 4653’e yükseldiği bildirilmiştir. Bu veriler ülkemizde alkol ve madde kullanımıyla ilgili bozuklukların giderek arttığı görüşünü destekleyebilir (9).

Alkol ve madde kullanım bozukluklarına diğer psikopatolojiler de sık olarak eşlik etmekte ve eş tanılının varlığı bozuklukların görünümü, tedavi süreci ve gidişini etkilemektedir. Tedavi sürecinde ek tanılının göz önüne alınmaması, tedavi uyumunu düşürmekte ve bozuklukların süregenleşmesine katkıda bulunmaktadır (10). Alkol ve madde kullanım bozukluklarının ve bu bozukluklara eşlik eden psikopatolojilerin geriye dönük değerlendirilmesi bu bozuklukların klinik özellikleri ve tedavileri hakkında bilgilerimizi artırabilir (6).

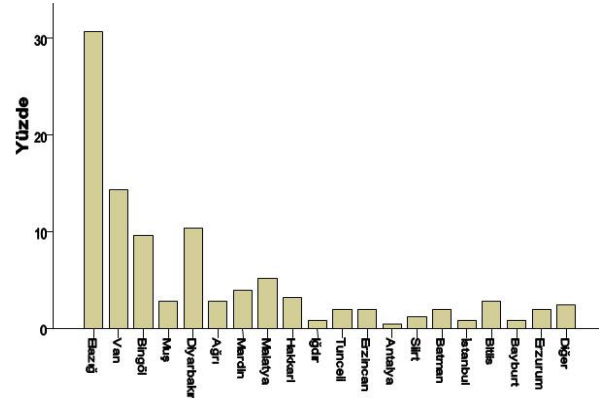
Bu çalışmada bir yıllık süre içerisinde bir bölge hastanesinin AMATEM kliniğinde yatırılarak tedavi edilen hastaların sosyodemografik ve klinik verilerinin belirlenmesi, alkol/ madde kullanım bozukluğuna eşlik eden psikopatolojilerin ve önerilen tedavilerin gözden geçirilmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Hastanemiz AMATEM Kliniği 10 yataklı bir klinik olup sadece erkek hastalara takip ve tedavi uygulanabilmektedir. Elazığ’ın da dahil olduğu Doğu ve Güneydoğu Bölgelerindeki illerden 18’ine hizmet verilmektedir. Bu klinikte 2008- 2009 yılları arasında yatarak tedavi gören hastaların yatış dosyaları geriye dönük olarak taranmış, hastaların sosyodemografik verileri, alkol/ madde kullanım örüntüleri, eşlik eden psikiyatrik tanıları, kullanılan tedaviler ve taburculuk şekilleri incelenmiştir. Veriler Statistical Package for Social Sciences for Windows™ 16.0 ile hazırlanan bir veritabanına kaydedilmiş ve analizlerde tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır.

BULGULAR

Çalışmaya, tümü erkek olan 258 hasta dahil edilmiştir. Tedavi başvurularının en sık kaynak aldığı iller Elazığ (n: 77, % 29.8) ve Van’dır (n: 36, % 14.0, Şekil 1).

Şekil 1. Bölge hastanesi AMATEM’ne 2008- 2009 yılları içerisinde tedavi başvurusunda bulunan hastaların yaşamakta oldukları il merkezleri

Hastaların ortalama 30.1 yaşında (S.D. 15.0) ve evli olduğu (n: 145, % 56.2), çoğunlukla eşleri ve çocukları (n: 125, % 48.4) ile yaşamakta oldukları saptanmıştır. Hastaların çoğunlukla ilk öğretim (n: 123, % 47.7) düzeyinde eğitim gördükleri saptanmıştır. Hastaların çoğu yeşil kart güvencesinde veya adli olarak yatırılmıştır (sırasıyla n: 71, % 27.5 ve n: 108, % 41.9). AMATEM biriminde 2008- 2009 yılları arasında yatırılarak tedavi edilmiş olan hastaların sosyodemografik özellikleri Tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1. AMATEM Biriminde 2008- 2009 yılları arasında alkol ve madde kullanım bozuklukları tanısı ile yatırılarak tedavi edilen hastaların sosyo-demografik özellikleri

		N	%
Medeni Hali	Evli	145	56.4
	Bekar	95	37.0
	Boşanmış	17	6.6
Yaşam Şartları	Eşi/ Çocukları ile	125	48.4
	Ebeveynleri ile	89	34.5
	Yalnız	24	9.3
	Diğer Bir Yakını ile	1	0.4
Çocuk Sayısı	0	108	41.9
	1-2	76	29.5
	3-4	36	14.0
	5 veya üzeri	29	11.2
Eğitim Düzeyi	Yok	15	5.8
	İlköğretim	123	47.7
	Ortaokul	66	25.6
	Lise	44	17.1
Gelir Düzeyi*	Yüksek Okul/ Üniversite	7	2.7
	Yardıma Muhtaç	23	8.9
	Düşük	152	58.9
	Orta	72	27.9
	Yüksek	5	1.9
Askerlik Durumu	Yaşı gelmemiş	24	9.3
	Tecilli	3	1.2
	Normalden uzun sürede yapmış (Psikiyatrik nedeni)	30	11.6
	Askerliğe elverişsiz (Psikiyatrik nedeni)	13	5.0
Askerlik görevi sırasında disiplin cezası alma	Tam olarak yapılabilmemiş	179	69.4
		35	13.6

*Hastaların sosyoekonomik düzeylerinin belirlenmesinde sağlık güvenceleri, kendileri ve ailelerinin bildirimleri göz önüne alınmıştır.

AMATEM birimine çalışmanın hedeflediği zaman aralığı içerisinde tedavi amacıyla başvuran hastalar arasında en sık kullanılan maddenin esrar olduğu (n=133, % 51.6) ve hastaların en sık denetimli serbestlik süreci ile tedavi başvurusunda buldukları gözlenmiştir (n=131, % 50.8). Hastaların 161'i geçmişte madde kullanımını bırakmaya çalıştığını (% 64.3); bu hastaların 84'ü (% 32.6) ise geçmişte de yatarak tedavi edildiğini belirtmiştir. AMATEM biriminde 2008-2009 yılları arasında yatırılarak tedavi edilmiş olan hastaların klinik özellikleri Tablo 2'de özetlenmiştir.

Tablo 2. AMATEM biriminde 2008- 2009 yılları arasında alkol ve madde kullanım bozuklukları tanısı ile yatırılarak tedavi edilen hastaların klinik özellikleri

		N	%
Başvuru şekli	Kendi isteği ile	109	42.2
	Ailesi/ yakınlarının isteği ile	13	5.0
	Denetimli serbestlik	131	50.8
En sık kullanılan madde	Adli (Diğer)	5	1.9
	Alkol	39	15.1
	Eroin	78	30.2
	Esrar	133	51.6
	Uçucu maddeler	5	1.9
Eroin kullanım şekli	Kontrollü ilaçlar	1	0.4
	Afyon sakızı	1	0.4
	Nazal	11	4.3
Self- mutilasyon varlığı*	İntravenöz	1	0.4
Birden fazla madde kullanımı		128	49.6
Psikiyatrik eş tanı varlığı		67	26.0
Fiziksel eş tanı varlığı		89	34.5
		29	11.2

* Fizik muayene bulguları, yakınların ve hastaların sorgulanması ile değerlendirilmiştir.

Değerlendirilen hastaların düzenli olarak madde kullanımına ortalama 22.5 (S.D. 7.9) yaşında başladığı görülmüştür. Ortalama madde kullanım süresi 11.8 (S.D. 9.9) yıl olarak bulunmuştur. Madde kullanımına en uzun ara verilen sürenin ortalaması ise 0.7 (S.D. 1.1) aydır. Kullanılan madde miktarı; alkol için 7.7 standart içki/ gün (S.D. 8.6), esrar için 3.5 sigara/ gün (S.D. 4.1), eroin için ise 1.3 gram/ gün (S.D. 1.4) olarak belirlenmiştir. Hastaların tanıları DSM-IV-TR ölçütlerine göre değerlendirildiğinde en sık I. Eksen tanısının Anksiyete Bozuklukları (n=58, % 22.5); en sık II. Eksen tanısının ise Anti-sosyal Kişilik Bozukluğu (n=30, % 11.6) olduğu saptanmıştır (Tablo 3).

Tablo 3. AMATEM Biriminde 2008- 2009 yılları arasında alkol ve madde kullanım bozuklukları tanısı ile yatırılarak tedavi edilen hastalarda eşlik eden I. Ve II. Eksen tanıları

		N	%
I. Eksen Tanıları	Dürtü Kontrol Bozuklukları	2	0.8
	Major Depresif Bozukluk	27	10.5
	Distimik Bozukluk	3	1.2
	Bipolar Bozukluk	2	0.8
	Anksiyete Bozuklukları	58	22.5
II. Eksen Tanıları	Anti-Sosyal Kişilik Bozukluğu	30	11.6
	Borderline Kişilik Bozukluğu	7	2.7

Çalışmaya alınan 258 hastanın dosyalarındaki tanılar DSM-IV-TR ölçütlerine göre değerlendirildiğinde, en sık üç tanının Kannabis Kötüye Kullanımı (n:109, % 42.2), Opioid Bağımlılığı (n: 75, % 29.1) ve Çoklu Madde Kötüye Kullanımı (n: 33, % 12.8) olduğu saptanmıştır.

Taburculukta reçete edilen ilaçlar değerlendirildiğinde 91 hastada (% 35.3) antidepresanlar, 104 hastada (% 40.3) antipsikotikler, 43 hastada (% 16.7) benzodiazepinler, 36 hastada ise (%14.0) duyu durum dengeleyiciler kullanılmıştır. Tedavide en sık kullanılan antipsikotik ketiapin iken (n: 68, % 26.4), en sık kullanılan duyu durum dengeleyici karbamazepin (n: 19, % 7.4), antidepresan ise mirtazapindir (n:51, % 19.8, Tablo 4).

Tablo 4. AMATEM biriminde 2008- 2009 yılları arasında alkol ve madde kullanım bozuklukları tanısı ile yatırılarak tedavi edilen hastaların taburculukları sırasında tedavi seçimleri

		N	%	
Antidepresanlar	Paroksetin	3	1.2	
	Sertralin	7	2.7	
	Sitalopram	9	3.5	
	Essitalopram	32	12.4	
	Fluoksetin	2	0.8	
	Fluvoksamin	1	0.4	
	Venlafaksin	10	3.9	
	Mirtazapin	51	19.8	
	Antipsikotikler	Risperidon	37	14.3
		Ketiapin	68	26.4
Olanzapin		5	1.9	
Amisülpirid		1	0.4	
Sülpirid		1	0.4	
Haloperidol		1	0.4	
Klorpromazin		8	3.1	
Duyu durum dengeleyiciler		Karbamazepin	19	7.4
Okskarbazepin	12	4.7		
Valproat	3	1.2		
Anksiyolitik/ Benzodiazepinler		43	16.7	
	Naltrekson	28	10.9	

TARTIŞMA

Bu araştırmada ülkemizdeki başlıca Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastaneleri içerisinde yer alan ve Doğu ve Güney doğu Anadolu Bölgeleri başta olmak üzere çeşitli bölgelerden başvuran hastalara hizmet veren bir bölge hastanesinin Alkol ve Madde Kullanım Bozuklukları Tedavi Merkezi'ne 2008- 2009 yılları içerisinde başvuran hastaların sosyo-demografik ve klinik özelliklerinin ve tedavi seçimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmamızın en önemli sonuçları arasında, AMATEM' ne denetimli serbestlik süreci içerisinde tedavi olmak amacıyla başvuran hastaların örneklemin önemli bir bölümünü oluşturduğunun, yine çoğu hastanın ilk ve orta öğretim düzeyinde eğitim gördüğü ve alt-orta gelir düzeylerinde olduğunun saptanması olduğu söylenebilir.

Ülkemizdeki diğer AMATEM'lerinde, geçmişte yürütülmüş olan araştırmaların sonuçları ile elde ettiğimiz sonuçlar karşılaştırıldığında, örnekleminizin tümüyle erkek hastalardan oluştuğu, esrar kullananlar, düşük eğitim ve sosyoekonomik düzeyden gelen hastaların daha fazla olduğu gözlenmektedir. Çakmak ve Evren BRSHH AMATEM'nde 1983- 1988 yılları arasında yürütmüş oldukları ve alkol/ madde kullanım bozuklukları nedeniyle tedavi başvurusunda bulunan 1828 hastayı değerlendirdikleri araştırmalarında olguların % 93.5'ini erkek hastaların oluşturduğunu, % 27.0'sinin lise ve yüksek okul mezunu olduklarını ve örneklemlerinde en sık kullanılan maddenin % 47.0 ile eroin olduğunu saptamışlardır (9). Bu araştırmada Çoklu Madde Kötüye Kullanımı/ Bağımlılığı yaygınlığı % 19.0 olarak bildirilmiştir. Aynı merkezde 1998 yılında yürütülmüş olan ve 520 olgunun değerlendirildiği diğer bir araştırmada da hastaların % 29.0'unun lise ve yüksek okul mezunu olduğu, en sık kullanılan maddenin % 61.0 ile eroin olduğu ve hastaların % 23.0'ünde Çoklu Madde Kötüye Kullanımı/ Bağımlılığı olduğu bildirilmiştir (9). Aynı merkezden elde edilen 1998- 2002, 1990 ve 1991-1995 yılları verileri de benzer olarak BRSHH AMATEM'de tedavi arayışında bulunan hastaların bizim örnekleminizin aksine, baskın olarak erkeklerden oluşsa da kadın hastaları da kapsadığını, hastaların eğitim ve sosyo-ekonomik düzeylerinin elde ettiğimiz sonuçlara göre daha yüksek olduğunu ve yine çalışmamızdan elde ettiğimiz sonuçların aksine en çok kullanılan maddenin eroin olduğunu göstermektedir (11). Örnekleminizin çoğu denetimli serbestlik kapsamında gönderilen hastalardan oluşmaktadır. Bu araştırmaların verileri ile elde ettiğimiz sonuçlar arasındaki fark bundan kaynaklanıyor olabilir. Çünkü ülkemizde madde bağımlılarının tedavi edilerek topluma kazandırılmaları için yeni bir yaklaşımı ortaya koyan denetimli serbestlik tedbiri uygulamaları 2005 yılı itibarıyla uygulamaya girmiştir (12). Hastaların birçoğunda esrarın bağımlılık yapmadığı ve tedavisinin gerekmediği yanlış inancı nedeniyle önceki yıllarda esrar kullanımı nedeniyle tedavi başvurularının daha az olduğu, ancak 2005 yılında başlayan denetimli serbest-

lik tedbiri uygulamaları nedeniyle bu kişilerin hastanelere başvurularının sağlanmasıyla Kannabis Kötüye Kullanımı tanılarının artmış olduğu düşünülmektedir (13). Veriler arasındaki bu farkın ayrıca örnekleminizin daha çok Doğu ve Güney doğu Anadolu Bölgesinden köken almasına, dolayısıyla eğitim, gelir ve sosyoekonomik düzeylerinin BRSHH'na başvuran hastalarınkine oranla daha düşük olmasına bağlı olduğu düşünülebilir. Nitekim Doğanavşargil ve arkadaşlarının araştırmalarından elde edilen sonuçlar da eroin kullanımının daha çok üst sosyo-ekonomik düzeyden, eğitilmiş bireyler arasında yaygın olabileceği görüşünü desteklemektedir (14). Diğer yandan Bulut ve arkadaşlarının Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Psikiyatri Anabilim Dalı Alkol ve Madde Kullanım Bozuklukları Birimi'ne 2001-2005 tarihleri arasında başvuran 126 hastayı değerlendirdikleri araştırmalarında en sık kullanılan maddelerin alkol (% 46.8) ve eroin (% 42.1) olduğunu bildirmeleri, madde tercihlerinin köken alınan bölgeden daha çok yaşanan şehrin büyüklüğü, ekonomik gelişmişlik düzeyi, bireylerin gelir ve eğitim düzeyleri gibi faktörlerden etkilenebileceğini düşündürebilir (15).

Buna karşılık Çoklu Madde Kötüye Kullanımı/ Bağımlılığı için saptamış olduğumuz yaygınlığın (% 26.0) genel olarak önceki verilere paralel olduğu gözlenmektedir (9, 14).

Örnekleminizde ortalama yaşın 30.1 olduğu ve bu sonucun 2000 yılı içinde BRSHH AMATEM'ne başvuran hastalar için bildirilen ortalama yaşa (28.2) göre daha fazla olduğu gözlenmektedir. Dolayısıyla Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde yaşayan ve alkol/ madde kullanım bozuklukları için tedavi başvurusunda bulunan hastaların, ülkemizin batısında aynı yakınmalarla tedavi başvurusunda bulunanlara göre daha yaşlı olabilecekleri düşünülebilir. Doğanavşargil ve arkadaşlarının Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Bağımlılık Tedavi Birimi'nde son on yılda başvuran 325 hastayı değerlendirdikleri araştırmalarında hastaların yaş ortalamasının 27.6 (S.D. 10.4) olarak bildirilmesi de bu önermeyi destekleyebilir. Aynı araştırmada düzenli olarak madde kullanmaya başlama yaşı ortalamasının 18.8 olarak bildirildiği (S.D. 8.2) görülmüştür (14). Örnekleminizde ise hastaların düzenli olarak madde kullanımına ortalama 22.5 yaşında (S.D. 7.9) başladığı saptanmıştır. Dolayısıyla hastalarımızın düzenli olarak madde kullanımına ülkemizin Batı bölgelerinde yaşayanlara göre daha geç başladığı düşünülebilir. Bulut ve arkadaşlarının (2006) Gaziantep ÜTF Hastanesine tedavi başvurusunda bulunan hastaların ortalama yaşını 22.4 olarak bildirmeleri ise, örnekleminizin köken aldığı şehirlerin Gaziantep'e göre daha az gelişmiş, sanayileşmiş olmasından dolayısıyla kullanılan maddelere erişimin daha zor olmasından kaynaklanabilir (15).

Örnekleminizde eşlik eden anksiyete bozuklukları ve depresif bozuklukların, ASKB'nun ve self mutilatif davranışların yaygınlığı dikkat çekicidir. Alkol ve madde kullanım bozukluklarına eşlik eden psikopatolojiler tedavi süreci ve gidişi etkilemektedir. Bu nedenle klinisyenlerin tedavi sürecinde ek tanıları sorgulamaları ve tedavi seçimlerini buna göre yapmaları uygun olacaktır (10). Alkol ve madde kullanım bozukluklarında ketiapinin kötüye kullanım potansiyeli hakkındaki yakın dönem veriler dikkate alındığında bu ilacın dikkatli kullanılması gerektiği söylenebilir (16).

Çalışmamızın en önemli sınırlılıklarının geriye dönük olması, klinik ve sosyodemografik verilerin hastaların dosya kayıtlarından elde edilmesi ve verilerin tek bir merkeze başvuran, tümü erkek olan, çoğunun alkol ve madde kullanım bozuklukları nedeniyle tedavi sürecine denetimli serbestlik gibi adli süreçler ile yönlendirildiği hastalardan yani nispeten seçilmiş

bir örneklemden elde edilmesi olduğu söylenebilir. Dolayısıyla elde edilen sonuçlar toplum içerisinde yaşamını sürdüren ve tedavi arayışında bulunmasa da alkol/ madde kullanım bozuklukları için tanı ölçütlerini karşılayan hastalara genellenemeyebilir. Alkol ve madde kullanım bozuklukları tanıları karşılayan hastaların ülkemizde giderek artmakta olduğu ve bu hastaların tedaviye erişimini kolaylaştırmak için Sağlık Bakanlığı öncülüğünde çeşitli girişimlerin sürdürülmekte olduğu göz önüne alındığında, ülkemizdeki çeşitli AMATEM'lerine başvuran hastaların sosyodemografik ve klinik özellikleri ve tedavi seçimlerinin birbirleriyle karşılaştırılarak değerlendirilebileceği ek araştırmalara ihtiyaç duyulduğu ve araştırmamızın bu yönde bir adım oluşturabileceği söylenebilir.

KAYNAKLAR

1. Uluğ B. Madde kullanımı ile ilişkili bozukluklar. Güleç C, Köroğlu E(Eds). Psikiyatri Temel Kitabı. 1.Baskı, Ankara: MedioGraphics Ajans Matbaacılık Hizmetleri, 1997; 299-320.
2. Sevinçok L, Küçükardalı Y . Genç erkeklerde madde kullanımı: Sosyodemografik Özellikler ve Psikiyatrik Tanılar. Türk Psikiyatri Dergisi 2000; 11: 40-8.
3. Beyazyürek M, Alpkan L, Karamustafaloğlu KO, Özer ÖA, Anıl MK: Uyuşturucu madde bağımlılarında sosyodemografik özellikler. Düşünen Adam 1990; 3: 59-61.
4. Beyazyürek M, Alpkan L, Eradamlar N, Karamustafaloğlu KO, Özer ÖA: Madde bağımlılığı ve yüksek öğretimde psikososyal faktörler. Düşünen Adam 1990; 3: 7-9.
5. Türkcan A, Çakmak D. AMATEM'e 1998 yılı içinde yatan hastaların sosyodemografik ve madde kullanım özellikleri. 35. Ulusal Psikiyatri Kongresi Özet Kitabı, 1999.
6. Mırsal H, Kalyoncu A, Pektaş Ö, Mırsal N, Beyazyürek M. Alkol bağımlılığında klinik özellikler ve sosyodemografik değişkenler. Bağımlılık Dergisi 2000; 1: 81-5.
7. Ögel K. Türkiye'de Madde Bağımlılığı. IQ Kültür Sanat Yayıncılık İstanbul, 2002; 99-139.
8. Kuloğlu M, Atmaca M. Psikiyatri polikliniğine başvuran hastalarda nikotin bağımlılığı. Kriz Dergisi 2001; 9: 33-8.
9. Çakmak D, Evren C. Alkol ve madde kullanım bozuklukları. Özgül matbaacılık 2006.
10. Evren C, Dalbudak E. Yatarak tedavi gören erkek alkol bağımlılarında dürtüsellik kişilik özelliği ile klinik değişkenlerin korelasyonu. Klinik Psikofarmakoloji Bülteni 2009; 19: 15-23.
11. Ögel K. Sigara, Alkol ve Madde Kullanım bozuklukları: Tanı, Tedavi ve Önleme. Yeniden Yayınları İstanbul, 2010.
12. Evren C. Yasadışı madde kullananlarda denetimli serbestlik: psikiyatrik izleme süreci. Psikiyatride Güncel 2011; 1: 26-39.
13. Ögel K, Tamar D, Evren C, Çakmak D. Bir geçiş maddesi olarak esrar. Türkiye'de Psikiyatri 2000; 2: 30-5.
14. Doğanavşargil GÖ, Sertöz ÖÖ, Coşkunol H, Şen G. EÜTF Psikiyatri anabilim dalı bağımlılık tedavi biriminin hasta verilerinin on yıllık geriye dönük olarak incelenmesi: Madde kullanan hastaların sosyodemografik özellikleri. Bağımlılık Dergisi 2004; 5: 115-20.
15. Bulut M, Savaş H A, Cansel N. Gaziantep Üniversitesi alkol ve madde kullanım bozuklukları birimine başvuran hastaların sosyodemografik özellikleri. Bağımlılık Dergisi 2006; 7: 65-70.
16. Evren C, Karatepe HT, Aydın A, Dalbudak E, Çakmak D. Alkol/madde bağımlılarında ketiapinin etkisi ve kötüye kullanım: olgu serisi ve gözden geçirme. Klinik Psikofarmakoloji Bülteni 2009; 19: 148-54.

Gönderilme Tarihi: 17.05.2012